

Ријеч Пиве

Плужине, година VIII, број 73/74, јул/август 2023. | Бесплатан примјерак

СПЕЦИЈАЛНИ ДОДАТАК

Пољопривреда и туризам

ИНТЕРВЈУ: ВЛАДИМИР ЈОКОВИЋ,
ПОТПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ И
МИНИСТАР ПОЉОПРИВРЕДЕ

ЖЕЉКО МИТРИЋ, УЗОРНИ ПЧЕЛАР
И ДОМАТИН ИЗ СИЊЦА

ВЛАТКО ЈОКОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК
СПОРТСКО-РИБОЛОВНОГ
КЛУБА „БАЈО ПИВЉАНИН“

СТРАНЕ 17 - 24

ДАН ОПШТИНЕ

ОПШТИНА ПЛУЖИНЕ

Делић: Туризам у Пиви више није могућност него реалност

СТРАНЕ 6 - 8

„ПИВО, НАДОШЛА РИЈЕКО РИЈЕЧИ“

СТРАНЕ 26 - 27

НАРОДНА ИМЕНА ДАЈУ НАЈЉЕПШУ СЛИКУ О НАРОДУ

СТРАНЕ 29 - 32

СПЕКТАКЛ „РИБЉЕ ЧОРБЕ“ И НИЗ ДРУГИХ СЈАЈНИХ ДОГАЂАЈА

СТРАНЕ 14 - 16

ЛИВНО МОРА ПАСТИ

СТРАНЕ 38 - 39

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о.

Ул. Александра Дивајна бр.1, Подгорица
ж/р 535-16526-68 | ПИБ: 03109372

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор: **др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић,
Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић**

Власничка структура: "Наша Пива" доо 100%; тираж 500.

e-mail: rijec.pive@gmail.com

УМЈЕСТО УВОДНИКА

Пива је феноменално мјесто

„Када посјетим Пиву, буде ми се сјећања на дјетињство. Пива је феноменално мјесто и жао ми је што немам више времена да боравим тамо. Планирам да следеће године дођем на одмор у Плужине - насеље пуно здравих људи, здравог размишљања и лијепе природе. Моји

родитељи рођени су у Плужинама, а преселили су се у Београд како би сестри и мени пружили могућност за школовање. Породица је темељ и родитељи су ме учили да будем добар човјек и да увијек будем близу породице“, казао је Богдан Богдановић у једном од бројних интервјуа

уочи овогодишњег Мундобаскета.

Он је предводио репрезентацију Србије до прве медаље након шест година на великим такмичењима. Пружао је сјајне партије и томе додао рекорд по броју тројки на Мундобаскету. Бек, који у својој каријери играо сјајно у Европи, гдје је наступао за београдски Партизан и турски Фенербахче, сада пружа одличне партије у НБА лиги у дресу Атланте. Мундобаскет се играо у Јапану, Филипинима и Индонезији.

Богдан је, да подсетимо, био најбољи стријелац прошлог свјетског првенства у Кини 2019. године. Стога у овом броју, мимо обичаја за локални лист, у рубрици Спорт посебан текст о Богдановом учинку на Мундобаскету.

Наш ас то заслужује, поред осталог, и зато што никада не заборавља Пиву из које је поникао...

ДРАГОЉУБ БАКРАЧ, ДФ

Сви заједно за развој Пиве и против одласка становништва

Главни проблеми Пиве су расељавање, неотварање нових радних мјеста и партијско запошљавање. Имам утисак да је у локалној управи од дипломе за запошљавање важнија књижица СНП-а.

Сматрам да би, када би се локални буџет од скоро девет милиона усмјерио како треба, било доста повратника у Пиву који би обнављали пољопривреду и развијали туризам.

Расељавање је главни проблем – сваке године по неколико породица одсели и сваке године по неколико пољопривредних домаћинстава се угаси.

Сама чињеница да мрестилиште годинама није радило и да се последице 12 година Пивско језеро тек ове године порибило, говори о томе у каквој смо ситуацији и колико су запуштени неки од најважнијих ре-

сурса.

Дијељење пољопривредне помоћи одвија се по партијским линијама. Ми се овдје сви знамо, знамо људе који по три пута пишу молбе и одбијају их а знамо да има и оних који немају ни кокошку, а добијају помоћ. Знамо и људе који не живе у Пиви а добијају помоћ за градњу бунгалова.

Приоритет над свим приоритетима у наредном периоду би морао бити отварање нових радних мјеста и улагање у пољопривреду и туризам.

Пива је, по мом мишљењу, а то ће попис показати, пала на испод 2.000 становника који стално живе овдје. Само на Горанску имамо 15 грађана који долазе да гласају, а не живе овдје. Вријеме је да се донесе закон који ће спријечити изборни туризам и да се убудуће не би дешавало да на дан избора сретамо људе које нијесмо видјели четири године – од претходних избора.

О томе у како смо тешкој ситуацији говоре и подаци о затвореним школама на Пишчу, у Мратињу, Рудиницама... Школа у Смријечну ове године има само једног ђака, а на Горанску у клупама имамо три ученика. Не тако давно, 2008. године на Горанску је било 28 ученика и два учитеља.

Моја порука свим политичким странкама у Пиви је да заједнички дјелујемо и тражимо најбоља рјешења, јер ако се овако настави, Пива ће бити насељена само љети и оствариће се ријечи чувеног пророка Јањићија – више ће у Пиви бити ловаца него становника...

Празник Успења Пресвете Богородице слава је нашег Манастира Пива. А тим поводом Свету архијерејску литургију у древној пивској светињи са свештенством служио је епископ будимљанско-никшички Методије, а појао је хор „Преподобне мати Ангелине“ мојим руководи професор Ана Бојић.

„Увијек сам мислио како ли је било тим људима, тим чобанима, тежацима и сељацима и ратницима, који су овдје живјели, у ближем и ширем окружењу ове свете обитељи, гледати у овакву дивоту и красоту овог светом храма. Живјели су у својим оскудним колибама, савардацима, ријетко ко у каменим кулама. И како су они поред Дечана што су у средњем вијеку пролазили, шта су они мислили, гледајући љепоту ових светих храмова које су наши преци, владари, велможе, властела, народ подизали у оваквим и дивним крајевима као што је Пива“, казао је владика.

Бесједећи епископ Методије је говорио и о празнику „То није обична смрт која значи очај, тугу, растанак, хладноћу и таму гробну, него успешније значи уснуће, пресељење, не

Братимљење Пивљана и Гачана у знаку рекорда

Хумани људи из Плужина и Гацкам 1219. јул ће памтити као датум братимљења Удружења добровољних давалаца крви „Пива“ и Удружења добровољних давалаца крви „Гацко“, а тим поводом организована је акција добровољног даривања крви у којој је прикупљено рекордних 99 јединица драгоцене течности (од 106 пријављених). Одавно братска љубав Плужина и Гацка представља нераскидиву нит и повезаност Срба из Црне Горе и Републике Српске, а потписивање повеље о сарадњи ова два друштва која се налазе на хуманој мисији је плод њихове сарадње која траје дуги

Слава Пивског манастира

растанак него спајање, не жалост, очај и тугу него радост сусрета, који значи живот а не ништавило и нешто што потиरे живот. Сви који се моле Пресветој Мајци Божјој, која је Мајка свих људи цјелокупног човјечанства, и онога што је прошло овом земљом, и што хода, и онога што ће ходати, Мајка сваког бића људског, поготово оних који нису своје мајке запамтили или које у неком тренутку живота испратимо на онај свијет. Она

низ година. Повељу о братимљењу су потписали Драган Бакрач и Мирослав Вуковић- Хргу председници удружења.

Они су захвалили свим добрим и хуманим људима, а из њихових излагања да се закључити да се све већи број људи, прије свега младих одлучује на овај вид хуманитарног рада. Захвалили су се и Трансфузији из Подгорице чији је медицински тим доприне да акција прође у најбољем могућем реду. Бакрач је уручио златну захвалницу Миро-

са својим пресељењем, као што се у тропару њеном каже, који пјевамо на данашњи дан, није напустила овај свијет својим уснућем и својим успнијем на небо. Као што није престала да буде дјева својим рађањем Сина Божјег Спаситеља нашег Исуса Христа“, бесједио је владика Методије.

Домаћин овогодишњег Великогоспојинског сабора у Манастиру Пива био је Жељко Митрић са Одбором за прославу.

славу Вуковић- Хргу, за хумано дјеловање у области добровољног даровања крви, а захвалнице су осим свима који су по први пут даровали крв уручене и добрим људима који су помогли догађај, као и друштвима из Никшића, Подгорице и Даниловграда. Много лијепог било је у једном дану, у малим Плужинама гдје живе добри људи великога срца. Посјетили су учесници акције и манастир Пива из 16. вијека (пренијет 1982. године због изградње хидроцентралне на ријеци Пиви).

Да у гостопримству, по коме је познат овај крај, ужива преко 60 гостију из Гацка потрудили су се Вељо Ружић власник ресторана “Сидро”, као и људи из етно села “Трон” на Горанску, гдје су се уз богату трпезу и музику уживо дружили сви учесници акције. Било је лијепо, поновиће се.

Извор (портал: кроз стару Херцеговину), фото и текст: Мићо Буха / Олег Шуковић

Награда “Бранко Бане Благојевић” Жељани и Дражену

Жељана Маловић, ђак генерације Гимназије у Плужинама, и Дражен Мићановић, ђак генерације у основном образовању у Плужинама, добитници су награде “Бранко Бане Благојевић” за школску 2022/2023. годину.

Награду, која се састоји од дипломе и новчаног износа од 350 еура за ђака генерације у основном образовању и 600 еура за ђака генерације у Гимназији, недавно им је уручио председник Општине Плужине Слободан Делић.

Награда носи име Бранка Бана Благојевића, изненада преминулог у 20. години живота, ђака генерације Основне школе у Плужинама, ученика 1. и 2. разреда Гимназије у Плужинама, учесника републичких и савезних такмичења, ученика 3. и 4. разреда гимназије у Италији на United Word College of Adriatic, као изабраног представника Црне Горе, бриљантног студента грађевине и архитектуре на Bucknell универзитету у САД.

Слободан Делић са награђеним ученицима

ДАН ОПШТИНЕ

Делић: Туризам у Пиви више није могућност него реалност

„Одлив становништва, гашење индустријских постројења и недостатак радних мјеста су проблеми који нас већ годинама притискају и сваким даном постају теже бреме које носимо. У оквиру својих надлежности и могућности настојимо да поправимо оно што нам дозвољавају законски оквири“, казао је предсједник Општине Плујине Слободан Делић на свечаној сједници поводом Дана општине.

Подсјетио је на значај реализације обавеза Електропривреде Црне Горе (ЕПЦГ), као и на њихово кашњење, у нади да 50. рођендан ХЕ ”Пива” и руководство Електропривреде неће чекати са „теретима лошег наслеђа, већ ће исто мијењати и то убрзаном динамиком“, као и да

је након десет година паузе недавно порибљено Пивско језеро.

„Користим прилику да истакнем проблем међународног магистралног пута Плујине-Фоча, који представља озбиљну кочницу развоја овог краја. Апелујем на државни врх Црне Горе и Босне и Херцеговине да пронађу рјешење и у што краћем року заврше реконструкцију путног правца“, апеловао је Делић.

У настојању да превазиђу горући проблем сјевера Црне Горе, недостатак производних привредних субјеката, према његовим ријечима, приступили су дефинисању и концептуалном рјешењу израде бизнис зоне која ће бити у селу Брезна. Казао је да низ одлука и мјера које доносе годинама представљају пио-

нирске потезе у Црној Гори на пољу помоћи локалном становништву, попут накнаде за новорођено дијете, накнаде за незапослене породиље, одлуке о набавци уџбеника за ученике основне школе, о ослобађању плаћања пореза на сеоском подручју, о помоћи побољшању услова за пољопривредну производњу учешћем у изградњи објеката, одлуке о субвенционирању пчеларства, о финансирању обављања приправничког стажа, о додјели станова дефицитарном медицинском кадру...

„Уз конкретне мјере подршке становништу свјесни смо били да је улагање у локалну инфраструктуру један од основа развоја сваког краја. Као и претходних година и у овом периоду између два празника, ло-

кална управа је дала значајно мјесто унапријеђењу путне мреже на територији општине“, казао је Делић и подсетио који су путни правци асфалтирани, као и да је значајан дио средстава уложила Влада, па су, „након година заобилажења осјетили да припадају овој држави“.

Изградња и реконструкција водовода, реконструкција градске капеле, припремљена пројектна документација за уређење простора поред градске плаже, пројекат за уређење пословних простора, само су неки од пројеката које локална управа реализује.

Повећање броја посјета и ноћења у Плужинама јасан су показатељ, казао је Делић, да туризам у Пиви није више могућност него реалност. Похвалио је рад Клуба добровољних давалаца крви. Захвалио се свим одборницима, сарадницима и пријатељима који су допринијели да се могу похвалити са урађеним.

„Морам истаћи да је локална управа општине Плужине стручна показала да има довољно стрпљења, енергије, воље и знања да планирано преточи у дјела. Млад и образован колектив су својеврсна гаранција да ће планирани пројекти бити реализовани замишљеном динамиком. Остајемо привржени једном једином циљу, унапређењу услова за живот свих грађана, без обзира на било које разлике“, поручио је Делић.

Свечаној сједници Скупштине Општине Плужине присуствовао је и председник Црне Горе Јаков Милатовић, потпредседник Владе Владимир Јоковић, министри, представници Српске православне цркве, амбасада, председници општина и скупштина општина из Србије, Републике Српске и Црне Горе...

Председник Црне Горе Јаков Милатовић казао је да је, још од Баја Пивљанина и војводе Лазара Сочице, подручје данашњих Плужина поклањало историји Црне Горе славна имена и примјере витештва и слободарскога духа. Поменуо је и Дола када је 522 Пивљана, међу којима је било 107 дјеце у једном дану невинно страдало од стране на-

цистичких дивизија.

“Требало је нажалост 80 година да прође, да држава ода почаст жртвама са пивских Дола, мјесту једног од највећих страдања нашег народа у Другом свјетском рату. Све ове жртве Пивљана кроз историју, не смијемо заборавити, јер су борећи се за слободу, управо они створили темеље савремене Црне Горе и у њих уклесали непоколебљиви антифашистички дух, а тиме заслужили поштовање и признање покољења“, казао је Милатовић.

У данашњим Плужинама, према његовим ријечима, препознаје се велики труд који показује локално становништво заједно за руководством Општине да кроз чување и валоризацију постојећих ресурса одржи бројност локалне заједнице.

“Захваљујући побољшању турис-

тичке понуде, Плужине и Пива у данас препознатљива дестинација за домаће, али и за стране туристе. Додатно, општина је уложила видљиве напоре у рестаурацију и отварање Куле Лазара Сочице, чиме је наглашен значај културне баштине овог краја. Рурални туризам, а конкретније сеоски туризам, понуде активног одмора и успостављање малих и средњих газдинстава од великог су значаја за перспективу даљег развоја ове општине“, истакао је председник државе.

Према његовим ријечима неопходан је већи степен агилности државних институција, прије свега извршне власти, али и државних предузећа која дјелују на територији општине Плужине, како би се омогућила пуна валоризација непроцењивих привредних потен-

Милатовић поздравио одборнике

Предсједник СО Митрић и секретарка Бајагић

цијала овог краја.

“Раст животног стандарда и креирање амбијента за нова радна мјеста мора бити императив стваралаца будућих економских политика. Зато, намјеравам да користим јавни простор како бих пажњу доносила одлука усмјерио ка моделима равномјерног регионалног развоја, који би подстакли извршну власт да прилике за инвестиционе иницијативе лоцирају у Плужинама. Увјерен сам и да ће, наредна Влада

ставити фокус на економски опоравак сјевера и стварање претпоставки за повратак становништва које је емигрирало и останак младих. Очекујем да ће се радити на генерисању предуслова за интензивирање економске активности кроз већа издавања из агробудета и дугоочекиване капиталне пројекте у овој општини”, казао је Милатовић.

У том контексту, како је истакао, својим присуством на свечаној сједници желио је да јасно искаже

спремност за међуинституционалну сарадњу са локалном самоуправом како би заједничким напорима остварили визију развијених Плужина које могу да понуде довољно разлога за останак свима који се око тога двоуме.

Предсједник СО Плужине, Петар Митрић, подсетио је да је 4. августа прије 80 година ослобођена Пива. Према његовим ријечима, на путу ка бољем друштву свака генерација треба да пружи максималан допринос.

“У наредном периоду очекујемо још бољу и квалитетнију сарадњу са свима, а нарочито са Владом Црне Горе, очекујемо да ће се наставити улагање у инфраструктуру наше Општине, а првенствено очекујемо помоћ у реализацији пројеката који укључују стварање нових радних мјеста како би се смањило одлазак становника из Плужина”, казао је предсједник СО Плужине и посебно се осврнуо на пут Плужине-Фоча о чијој реконструкцији се говори последњих 30 година, а никако да дође до њене реализације.

Након говора, одржан је културно умјетнички програм.

С. Мандић (Вијести)
ФОТО: Жељко Шапурић

Анђелка Павић приредила Буквар из 1883. године

Анђелка Павић, која се скоро читаву деценију бави изучавањем живота и дјела Стева Чутурила, посјетила је првог септембра Националну библиотеку Црне Горе „Бурђе Црнојевић“ и том приликом директорици Драгици Ломпар уручила три публикације на поклон: „Прича о учитељу Стеви Чутурилу“, Буквари Стеве Чутурила с освртом на његов живот и рад“ и за нас посебно значајно фототипско издање „Буквар за црногорске школе“ из 1883. године.

Госпођа Павић пише о буквари-ма Стева Чутурила који су били у званичној употреби на простору данашње Црне Горе, Лике, Херцеговине и Србије готово педесет година и из којих су се описмениле многе генерације ученика. Посебну пажњу посветила је већ споменутом „Буквару за црногорске школе“, који је Стево Чутурило саставио 1879. године, у вријеме када је обављао дужност главног школског надзорника у Црној Гори.

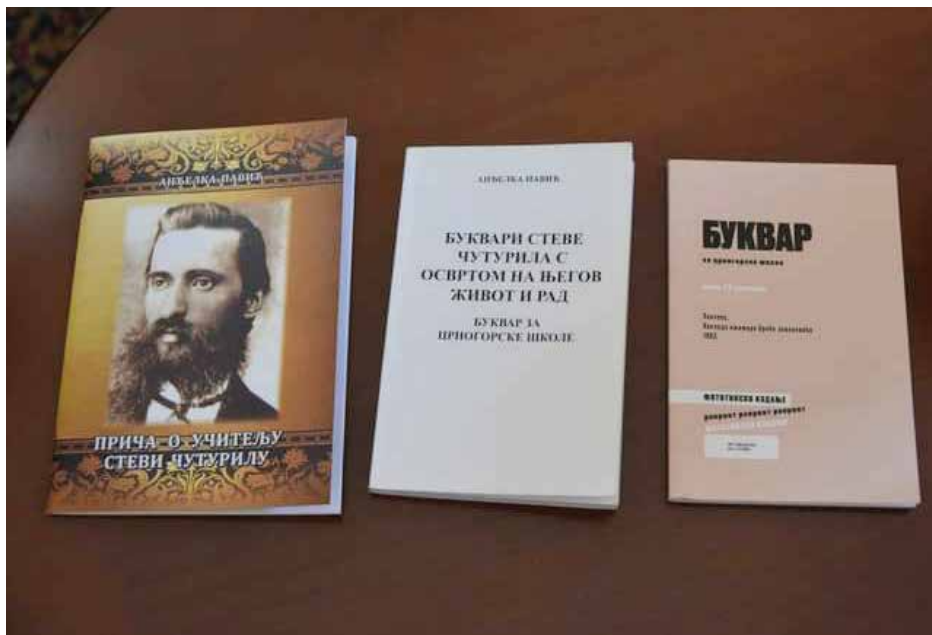
Стево Чутурило био је значајан

писац и просвјетитељ с краја XIX и почетка XX вијека. Рођен је у Дабру, у Лици. У Црној Гори боравио је најприје као предавач у Поморској школи у Боки Которској, а потом га је Књаз Никола ангажовао да буде главни школски надзорник на Цетињу, гдје је радио и као уредник

„Гласа Црногорца“. Био је и ратни извјештач са битке на Вучјем Долу.

Национална библиотека се и овим путем срдечно захваљује госпођи Павић.

*(преузето са ФБ странице
Национална библиотека
„Бурја Црнојевић“)*

ОСВЕШТАН ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА НА ТРСИ

Времена се мијењају а вјера се не мијења

Његово високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски господин Јоаникије и Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки господин Методије 6. августа служили су са свештенством уз молитвено учешће вјерног народа, Свету архијерејску литургију и освештали Храм Светог великомученика Георгија на Трси. Ријечима архипастирске поуке, освртом на прочитано јеванђелско зачало, сабранима се обратио Епископ будимљанско-никшићки Методије, који је истакао да је овај обновљени Храм лађа спасења не само народа који је овдје живио, ходио, рађао се, умирао и сахрањивао поред ове светиње, него и свих оних који су долазили и притицали овај светињи да се Богу помолe, да се њихове молитве чују у Небеском царству Христовоме.

Поучио је сабрane да за припрему сједињења са Господом није довољно само испуњавање неких прописа и задатака. Срце људско је оно које тражи Господ за себе, не само одвојених 5 или 15 или 30 минута да се прочита неко штиво или молитва.

На крају Литургије бесједио је Високопреосвећени Митрополит Јоаникије који је истакао да су на Трси доживјели пуноћу радости духовне „јер даде Бог да се обнови овај свети Храм“. Казао је да се само може замислити каква је пуноћа била када је ова светиња подигнута 1899. године, ако се узме у обзир колико је тада овдје било народа, колико ђака по школама, као и оваца по пашиштима.

„Иако се времена мијењају, вјера се не мијења, већ вјера, част и поштење увијек имају исту садржину

и значење и дају смисао живота“, казао је митрополит додајући да је примјетио да људи, „иако су се одселили, нијесу заборавили своје коријене, већ да његују памћење и ма гдје да живе, сјећају се свога завичаја, рођенога огњишта, гробова својих предака, а посебно својих светиња“.

“И ево догађа се пред нашим очима нешто чудесно. Ови крајеви и ове светиње, које су изгледале напуштене, па и огњишта напуштена, и гробови заборављени, они сада повратком нашега народа вјери, дају нову снагу и нову свјежину нашем роду и обједињавају нас у Духу Светоме. Једино и право јединство међу људима је јединство у Духу Светоме”, поручио је Митрополит црногорско-приморски господин Јоаникије, подсјетивши да се често дешава када нам је неко и близак сродник, али није истога духа, да се удаљимо, па се често најближи сродници и завађују зато што су се прво у духу удаљили. Црква обједињава све и чини свакога блискога једно другоме, појаснио је Митрополит.

Према његовим ријечима наш народ, који је био једно вријеме залутао и у доброј мјери запоставио своје храмове, имао је цијело вријеме позив Божији преко ових светиња да се врати својим коријени-

УРУЧЕНЕ АРХИПАСТИРСКЕ ГРАМАТЕ

Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки господин Методије одликовао је архипастирским граматама за показану љубав и добротинство према својој Светој цркви, а нарочито приликом обнове Храма Светог Великомученика Георгија на Трси господу Рада Живковића, Александра Милосављевића, Жарка Калуђеровића, Милоша (Стојановог) Јокановића из Подмилогоре и Хајриза Брчвака.

Након Литургије заједничарење је настављено уз свечану трпезу љубави и богат културно-умјетнички програм. Пригодним говором присутнима се у име Црквеног одбора обратио потпредсједник одбора Батрић-Бањо Баланџић, који је свима пожелио добродошлицу, те и захвалност свим приложницима у обнови Храма, а посебно предсједнику Црквеног одбора Милошу (Стојановом) Јокановићу на великој пожртвованости у обнови Храма и организацији данашњег сабора. У склопу културно-умјетничког програма учествовали су народни гуслари Бошко Вујачић, Максим Војводић и Данило Божовић, етно Бранка Зечевић, мушка пјевачка група КУД-а „ПИВА“ Плужине, женска пјевачка група „Свети Сава“ из Ораха (Пива) и хор Преподобне Мати Ангелине из Никшића, који је уједно и одговарао на Светој литургији. Водитељ програма је била Лола Паповић.

ма. И, хвала Богу, вратио се у доброј мјери, не баш у потпуности, а као свједочанство томе је обнова постојећих и изградња нових храмова:

На крају је Његово високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски господин Јоаникије, у своје име и у име Преосвећеног Епископа Методија, пожелио да све који су се уградили у ову светињу Бог награди:

“Колико је год ко учинио, нека Бог умножи добро у њиховим домовима, прије свега да их обдари добрим здрављем и сваком радощу, и земаљском и небеском. Нека буде срећна обнова овога светога Храма и овај свети сабор нека буде благословен, свима вама на здравље и на спасење и на радост. Амин, Боже дај, на многа и блага лета!”

Милош ЈОКАНОВИЋ

Отварање куле војводе Сочице

Дани Пивског језера

ПИВСКА ПРИЧА 2023.

Спектакл „Рибље чорбе“ и низ других сјајних догађаја

„Пивска прича 2023.“ је манифестација коју Општина Плужине и Парк природе „Пива“ спровode већ трећу годину за редом а у склопу које се организује низ концерата током љетњих мјесеци.

Хидро авио регата

„North outdoor“

Манифестација је ове године отворена 16. јуна наступима плесних клубова из Плујина и Никшића, а своје учешће на отварању исте узела је популарна црногорска група “Who see”.

У оквиру „Пивске приче 2023.“, по први пут ове године организована је манифестација Дани Пивског језера, у циљу промовисања туристичког потенцијала Пивског језера. Прва активност у току тродневног програма била је школа пецања за најмлађе, а организовано је и такмичење. Други дан започео је успоном на врх Зарисник, након чега је одржана дневна журка на Градској плажи. Трећи дан манифестације је био резервисан за обуку о кајакингу, а затим вожњом језером, бродићима и кајацима. Манифестација је завршена концертном на градском амфитеатру, гдје је наступио црногорски пјевач Емил Фетаховић. Након њега, многобројна публика је уживала у наступу Lexington бенда.

„Пивска прича 2023.“ се током јула наставила наступом Индири Форза, бившом чланицом групе „Colonia“. Затим је у склопу „Пивске приче 2023.“ и Party bus-а организовано сјајно вече на градском амфитеатру, гдје су публику забављали Стефан Пантовић и Вељко Вучуровић, а по-

Концерт групе Рибља чорба

Концерт групе Валентино

Концерт групе Лексингтон

Концерт групе Колонија

сле њих Валентино, једна од најпопуларнијих поп-рок група са простора бивше Југославије.

Поводом 4.августа Дана општине Плужине, у оквиру „Пивске приче 2023.“ организован је концерт Пеђе Јовановића, једног од најпопуларнијих музичких извођача из Србије. Као предгрупа на концерту, учествовала је група Рудолф, црногорски музички састав из Колашина.

Овогодишњу „Пивску причу 2023.“ 19. августа затворила је најпопуларнија рок група “Рибља чорба”, која је приредила прави спектакл на градском амфитеатру у Плужинама. Никад бројнија публика уживала је у њиховим највећим хитовима, као и на наступу младог рок састава из Прњавора – Деминутив који су наступили као предгрупа. У оквиру ове манифестације по први пут је организован и NORTH OUTDOOR ФЕСТИВАЛ, у оквиру којег су промовисане outdoor активности у Пиви – бициклизам, слободно пењање, кајакинг.

Током љетње сезоне реализована су и многа спортска дешавања, 54. традиционални турнир у малом фудбалу, турнир у баскету 3х3, 16. традиционални успон на Пруташ који је организовао планинарски клуб „Пива“, успон на Маглић у организацији планинарског клуба „Биоц“. Општина Плужине је и овога лета била домаћин међународној хидро авио регати " MontAdria 2023".

Душан РАДОЈИЧИЋ
фото: Парк природе „Пива”

ПОЉОПРИВРЕДА И ТУРИЗАМ

**ИНТЕРВЈУ: ВЛАДИМИР ЈОКОВИЋ, ПОТПРЕДСЈЕДНИК
ВЛАДЕ И МИНИСТАР ПОЉОПРИВРЕДЕ ЗА „РИЈЕЧ ПИВЕ“**

ПОДРШКА ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ СЕЛА

Туризам у пољопривреди и руралном подручју у Црној Гори представља један од кључних сектора у развоју туризма у земљи. Ова врста туризма фокусира се на промовисање руралних подручја, пољопривредне производње, традиционалних заната и културне баштине како би се посјетиоцима пружио аутентично искуство живота на селу. Пољопривредни туризам је у порасту у Црној Гори, а туристи имају прилику да се упусте у различите активности као што су

берба воћа и поврћа, брање маслина, обилазак винарија, јела од домаћих производа и учествовање у традиционалним сеоским манифестацијама. Ове активности омогућавају туристима да се упознају са локалном пољопривредном производњом и да се повежу са природом. Рурални туризам такође нуди посјетиоцима могућност да истраже сеоске предјеле, планине, језера и националне паркове који се налазе у унутрашњости земље, што омогућава посјетиоцима да истраже

традиционалне животне стилове и архитектуру сеоских домаћинстава. Такође, могућности за учење о локалним занатима, попут израде традиционалних рукотворина или спремања јела, пружају аутентично искуство црногорског руралног живота. Туризам у пољопривреди и руралном подручју има бројне користи, како за локално становништво, тако и за посјетиоце, доприноси очувању руралних заједница, подржава локалне пољопривреднике и произвођаче хране, те

унапређује одрживи развој ових подручја – изјавио еј за „Ријеч Пиве“ Владимир Јоковић, потпредседник Владе и министар пољопривреде, коментаришући подстицајне мјере државе везане за развој пољопривреде и туризма.

Колико је држава допринијела промоцији сеоског туризма и какве су мјере подршке за носиоце руралног туризма у земљи?

-Са становишта руралног туризма, МПРР спроводило је мјере подршке диверсификацији економских активности пољопривредних газдинстава, нудећи бесповратну подршку за прилагођавање смјештајних капацитета и стављање истих у функцију развоја туризма и остваривања додатних прихода од пољопривредних газдинстава у руралним подручјима. Први Јавни позив за диверсификацију економских активности у руралним подручјима МПРР је објавило 2013. године, што се може означити почетком значајније подршке развоју руралног туризма у Црној Гори. У периоду од 2013. до 2018. године објављено је пет јавних позива, који су се односили на: адаптацију објеката и набавку намјенске опреме за потребе туризма и угоститељства до износа од 50% од прихватљивих трошкова. Пољопривредни произвођачи који су имали намјеру да се баве услугама у области руралног туризма су имали могућност да адаптирају просторије за бављење туризмом (купатила, кухиње, дегустационе сале) или набаве опрему неопходну за пружање услуга (инвентар) до максималног износа од 10.000 еура. Кроз све позиве МПРР подржано је укупно 46 апликација (односно 36 пољопривредних газдинстава, која су пријавила дјелатност бављења туризмом, углавном кроз унапређење смјештајних капацитета на газдинству, у укупном износу од 147.439,88 еура.

Држава, туристичке организације и удружења пољопривредника раде заједно како би створиле атрактивне туристичке руте и понуде за посјетиоце. Неопходно је развити

инфраструктуру. Кроз мјеру Агробуџета „Развој села и изградња инфраструктуре“ у току 2022. године подржан је 181 пројекат са укупном подршком од 2.068.175,26 еура. Средства су определијелена за рјешавање питања водоснабдијевања, санацију и реконструкцију преко 100 км путева и осталих пројеката руралне инфраструктуре. Исплаћено је 809.000,00 еура за приоритетне пројекте 21 локалне самоуправе као и 157 захтјева достављених од стране мјесних заједница, режијских одбора, удружења произвођача у износу од 1.259.175,26€. Током 2023. године Министарство је кроз Мјеру „Развој села и изградња инфраструктуре“ подржало 147 пројеката руралне инфраструктуре у укупном износу подршке од 1.452.493,43€. Подржано су 24 приоритетна пројекта која су доставиле локалне самоуправе

туну, потопне електричне пумпе и хидрофора до 0,75 kW са пратећом опремом, набавци и уградњи фотонапонског система за производњу електричне енергије на катунима и набавци расхладних уређаја, који се могу напајати са фотонапонског система. Укупан опређелен буџет за ове мјере износи 150.000 еура.

Укупно је аплицирало 85 корисника од чега 81 корисник испуњава услове Јавног позива укупне вриједности инвестиција у износу од 322.794 еура и потенцијалном подршком у износу од 161.929,13 еура. Захтјеви су тренутно предмет теренске контроле.

Кроз Програм развоја пољопривреде и руралних подручја Црне Горе у оквиру ИПАРД II програма– 2014-2020 (ИПАРД II програм), акредитована је МЈЕРА 7 „Диверсификација газдинстава и развој пословања”,

” Са становишта руралног туризма, МПРР спроводило је мјере подршке диверсификацији економских активности пољопривредних газдинстава, нудећи бесповратну подршку за прилагођавање смјештајних капацитета и стављање истих у функцију развоја туризма

ве у укупном износу подршке од 758.500,00 еура.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде објавило је 28. марта Јавни позив за додјелу средстава подршке инвестицијама у адаптацију планинских катуна за 2023. годину. На шта се конкретно односи та подршка?

-Ријеч је о адаптацији колиба на катунима; регулисању водоснабдијевања: реконструкцији постојећих појила, реконструкцији постојећих система за појење стоке, као алтернатива природним изворима воде, набавци цријева за довод воде од извора до колибе на ка-

подмјера 7.1 "Подршка инвестицијама за развој руралног туризма".

У оквиру Мјере 7 „Диверсификација газдинстава и развој пословања”, подмјера 7.1 "Подршка инвестицијама за развој руралног туризма", до сада је објављен само један јавни позив у ком је пријем захтјева за додјелу подршке био од 23. јуна до 31. августа 2021. године, али је пријем захтјева продужен до 30. септембра 2021. године.

Колико је захтјева поднијето?

-У оквиру овог јавног позива поднијета су 102 захтјева за додјелу подршке. Укупна вриједност тражених инвестиција апликација је 11,559,764.45 ЕУР (са ПДВ-ом), односно 9,553,524.33 ЕУР (без ПДВ-а),

а потенцијални износ подршке је 6,209,790.81 ЕУР.

До сада 22 корисника су потписала уговоре, укупне вриједности инвестиција од 2.763.007,91 ЕУР (без ПДВ-ом), при чему је износ ЕУ подршке 1.347.383,00 ЕУР, национално кофинансирање 449.127,70 ЕУР а учешће корисника 966.497,20 ЕУР. Од 22 уговорена пројекта, 11 пројеката се односи на изградњу објеката, 7 на изградњу и опремање објеката, 3 на реконструкцију и опремање и 1 пројекат на опремање објекта.

Може ли се очекивати још јавних позива?

Сљедећи јавни позив за мјеру 7 „Диверзификација газдинстава и развој пословања“ ће бити објављен крајем ове године и то ће бити први јавни позив из новог - ИПАРД III програма за програмски период 2021-2027. Ова мјера намјењена је подршци креирању, диверзификацији и развоју руралних активности. Подржаваће се инвестиције усмјерене на развој руралног туризма, прераду на газдинству и развој заната.

Кроз ову мјеру подржаће се инвестиције везане у изградњу, реконструкцију или опремање објеката, изградњу или реконструкцију унутрашњих приступних путева на посјед, као и изградња, реконструкција и/или набавка опреме за обновљиве изворе енергије, као и опреме и уређаја за третман отпада и пречишћавање отпадних вода.

НОВИНА за ИПАРД III програм: За подмјеру 7.1 „Подршка развоју руралног туризма“ - Инвестиције се морају реализовати у руралним подручјима: а) Сјеверни регион Црне Горе (општине: Колашин, Мојковац, Бијело Поље, Беране, Андријевица, Гусиње, Плав, Рожаје, Петњица, Пљевља, Жабљак, Шавник и Плужине), за све кориснике и инвестиције; б) Цијела територија Црне Горе изнад 600 метара надморске висине (за све кориснике и инвестиције); и ц) У подручјима испод 600 метара надморске висине улагања су прихватљива само за пољопривредна газдинства која се баве узгајањем винове лозе или маслина и морају

испунити сљедећи минимални ниво производње у тренутку објављивања Јавног позива и то: за сектор виноградарства површина винограда минимално 0,5 ха и за сектор маслинарства - засад под маслинама минимално 0,3 ха.

Колико новца могу очекивати они који конкуришу?

Максимална вриједност укупне прихватљиве инвестиције је повећана у односу на претходни програмски период (ИПАРД II) са 150.000 на 200.000 еура.

Висина подршке (јавне подршке) износи до 60% укупних прихватљивих трошкова. Може се повећати до 70% за инвестиције реализоване од стране младих пољопривредни-

ка или сертификованих органских пољопривредника и колективне инвестиције. Додатних 10% може се додијелити за инвестиције повезане са управљањем отпадом и отпадним водама, обновљивим изворима енергије.

Ко, осим, индивидуалних произвођача, може учествовати на конкурс?

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, припрема акредитациони пакет за Мјеру 6 – „Инвестиције у руралну јавну инфраструктуру“ ИПАРД III програма за програмски период 2021 – 2027., чији ће корисници бити локалне самоуправе. Прихватљиве инвестиције за подршку односе се на инвестиције у изградњу, реконструкцију и опремање инфраструктуре потребне за развој руралних подручја, укључујући путеве, ло-

кални приступ путевима од посебног значаја за локални економски развој, приступ пољопривредном и шумском земљишту, снабдијевање електричном енергијом из одрживих извора, управљање отпадом и водама, локални приступ прикључцима за информационе технологије и комуникације. Максимални укупни прихватљиви трошкови по инвестиционом пројекту износиће 1.000.000 еура. Износ подршке за ову мјеру је: до 100% (75% ЕУ, 25% национална средства) по прихватљивој инвестицији чија природа није таква да би могла да генерише значајан нето приход и до 50% (од чега 75% ЕУ, 25% национална средства) за остала прихватљиве инвестиције у руралну инфраструктуру.

Р.Т.

Фото: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Милева Радојичић

У Плужинама за пољопривреднике 450.000 еура

За пољопривредну производњу у Општини Плужине ове године планирано је 465.000 еура – изјавила је за „Ријеч Пиве“ Милева Радојичић, секретар Секретаријата за финансије, економију и локалне јавне приходе

Субвенције за млијeko износиће 250.000 еура, а трошкови побољшања услова за пољопривредну производњу 140.000.

Општинским Буџетом планирано је и учешће у обезбјеђењу водоснабдијевања на сеоском подручју у износу од 30.000 еура. За унапрјеђење пчеларства издвојиће се 30.000, а за учешће у осигурању сточног фонда 15.000 еура

Поред ових средстава, значајна средства се издвајају за инфраструктуру на сеоском подручју, као и за изградњу сеоских водовода.

ЖЕЉКО МИТРИЋ, УЗОРНИ ПЧЕЛАР И ДОМАЋИН ИЗ СИЊЦА

Пионир здравственог туризма

Захваљујући прекограничној сарадњи, Митрић набавио специјалне инхалаторе за удисање љековитог ваздуха из кошница

Жељка Митрића познају готово сви Пивљани, као радника Електране, произвођача меда и власника домаћинства у Сињцу које је прије неколико година примило прве туристе. У два одлично опремљена апартмана на имању Митрића код Пивског манастира долазе бројни туристи, који слиједе посјете овом „рају на земљи“ не крију одушевљење. Са супругом Луцијом, Жељко се труди да лијепо дочека све госте и да им понуди органске производе са свог имања. Ријеч је о производима из баште, меду, медовини, али и о органским ракијама из Сињца које су надалеко познате по свом квалитету.

-И супруга и ја запослени смо на Електрани, али колико можемо трудимо се да на имању дочекамо туристе, којих има из разних крајева свијета. Организујемо и возњу језером и обилазак кањона Комарнице, а овдје на имању имамо два добро опремљена апартмана. Ове године задовољни смо туристичком посјетом и надамо се да ће и убудуће бити тако – казао је Жељко за „Ријеч Пиве“.

Он се пчеларством бави деценијама и памти вријеме када су ројеви пчела били у такозваним дубинама. Испричао је и како су се некада пчеле налазиле у природи.

-На ливади се остави мало меда на сатној основи и ухвати се неколико пчела које се донесу до меда. Оне убрзо лете ка свом роју и обавјештавају гдје се налази мед. По времену које утроше од доласка до повратка са „појачањем“ зна се да ли је дубина у којој је рој близу или далеко. Потом се мамац помјера у правцу

Митрић: Ове године рекордан принос меда

Инхалатори на кошницама

одакле пчеле долијећу и послије неког времена дођете до стабла у којем живе. Потом се дрво шега испод и изнад мјеста у којем су пчеле и

пажљиво спушта и односи у уљаник – казао је Жељко.

О тајнама пчеларства могло би се са Жељком причати сатима, али

Органска производња на имању Митрића

ЛАЖНИ МЕД МУКА ЗА ПРАВЕ ПЧЕЛАРЕ

Митрић је предсједник Удружења пчелара у Пиви које броји око педесет чланова. Каже да су успјели да обезбиједу подршку Општине која ће износити 20 еура по кошници. Пива је позната по добром меду, а Митрић указује да је већим произвођачима отежан пласман дијелом и због нелегалне конкуренције.

-Продаје се неквалитетан мед из увоза и саматрам да би држава одлучније требало да спроводи контроле и да допринесе сузбијању увоза неквалитетног или вјештачког меда. На тржишту се продаје све и свашта, а прави пчелари теже долазе до купаца – рекао је Митрић.

најважније је да је спојио савремена сазнања и да производи органски мед. Његове пчеле зимују на приморју у околини Тивта, а потом их на прољеће када почне паша довози у Пиву.

За нас је посебно интересантан био његов пројекат који би се могао назвати и пионирским подухватом здравственог туризма у Пиви. Захваљујући пројектима прекограничне сарадње, Жељко је набавио инхалаторе помоћу којих се удише ваздух из кошница.

-Имам осам инхалатора помоћу којих се удише ваздух из кошница. То је корисно за особе које имају астму, бронхитис или алергију на полен и друге тегобе везане за дисајне путеве. Препоручује са инхалирање два пута дневно, ујутру и увече. Овај вид инхалирања познат је у Словенији, одакле ми је стигла опрема, и тамо тога има доста. Могу да кажем да су тегобе везане за дисајне путеве биле олакшане и неким од чланова моје породице и овај вид терапије препоручујем свима – рекао је Жељко.

Р.Т.

МЕДВЈЕДИ ПРАВЕ ЗИЈАН У ЦИЈЕЛОЈ ПИВИ

Ове године медвједи су нанијели доста штете на пчелињацима у разним пивским селима. Страдали су уљаници у Боричју, Безују, Сељанима, Дуби, Стоцу и на Пишчу.

Дио кошница Жељка Митрића налази се у металној приколици у Смиријечну. Медвјед је срећом без успјеха, покушао и тамо да нанесе зијан. То се примијетило по траговима око лета (улазака у кошнице) куда је покушао да дође до меда. Претпоставља се да су напади медвједа на кошнице ове године чести због тога што је у цијелој Пиви, па и Црној Гори, подбацио род воћа, које је важан јесењи извор хране за медвједе, којих је све више у Пиви. С обзиром на то да је лов на медвједе забрањен и због евидентног раста њиховог броја на сјеверу, нека ловачка друштва препоручују да се уведе контролисани улов, какав је на снази у неким земаљама у окружењу.

**ВЛАТКО ЈОКОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК
СПОРТСКО-РИБОЛОВНОГ КЛУБА „БАЈО ПИВЉАНИН“**

Пивско језеро богатије за 150.000 комада пастрмке

На порибљавање које је обавеза ЕПЦГ чекало се цијелу деценију. Идуће године први комади аутохтоне пастрмке из Стабана биће у језеру. Јоковић очекује масован повратак риболоваца у Пиву

Послије деценије, порибљено је Пивско језеро у које је убачено 25 тона калифорнијске пастрмке или више од 150.000 комада – изјавио је за „Ријеч Пиве“ председник Спортско – риболовног клуба „Бајо Пивљанин“ Влатко Јоковић.

Она каже да очекује да ће се риболовци масовно вратити на језеро и да ће од тога имати велике користи туризам у Пиви. Послије порибљавања, забран је важио мјесец дана (до средине августа), а потом су риболовци могли да уживају у чарима језера и тог спорта.

Јоковић апелује да сви који уоче криволовце то пријаве на број 069 477 582

Јоковић каже да дневне риболовне дозволе коштају 15 еура, годишње 45, мјесечне 30, а посебни попусти предвиђени су за дјецу, студенте и пензионере.

- Дозвољен је улов шест комада дневно. Апелујем да сви који промијете да неко лови више комада, користи недозвољена средства или лови ноћу буде кажњени, чему ћемо допринијети сарадњом са инспекцијом и полицијом – рекао је Јоковић, додајући да је порибљавање обављено захваљујући Министарству пољопривреде, Општини, Електропривреди и научним институцијама.

-Калифорнијска пастрмка коју смо настанили приликом порибљавања нема могућност да се мријести. Наш циљ је да порибљавање обавимо са аутохтоном пастрмком Црноморског слива и на путу смо да се у мрестилишту на врбници које је опет у функцији формира јато које ће даље служити за мријештење и порибљавање језера. При томе се до детаља брине о многим стварима,

ДЕЛИЋ: НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ ДЕЦЕНИЈУ НЕМАРА ЕПЦГ

Струка је утврдила да се убацивањем тзв, триплоида неће утицати на језерски биотоп. Значај порибљавање је вишеструк и одразиће се на рад риболовног клуба, туристичку понуду и бољу валоризацију Пивског језера. Нећемо заборавити да ЕПЦГ десет година није испуњивала обавезу порибљавања и инсистираћемо да се то надокнади, ако не кроз порибљавање, онда кроз помоћ локалном риболовном удружењу – казао је предсједник Општине Плужине Слободан Делић.

тако и о генетском коду пастрмке која мора бити аутохтона, истиче Јоковић.

Законом о страним и инвазивним врстама биљака, животиња и гљива који је на снази од 2019. године забрањено је уношење врста које могу нанијети штету здрављу, природи и економији. Поштујући тај закон, порибљавање је извршено генетски модификованом калифорнијском пастрмком (триплоид) која нема могућност мријештења и стога не представља опасност по диверзитет ихтиофауне сливног подручја.

-Аутохтону врсту пастрмке нијесмо могли пронаћи нигдје у окружењу. Нешто мало те врсте има у мрестилишту у Пљевљима, али та количина не би могла задовољити ни десети дио наших потреба. Стога смо се одлучили за овај вид порибљавања, а надамо се да ћемо аутохтону поточари из мрестилишта у Стабнима имати следеће године – казао је Јоковић.

СРД „Бајо Пивљанин“ најстарије је у Црној Гори (основано 1948), а данас има око 160 чланова.

P.T.

Додатак подржало Министарство културе и медија Црне Горе

Пише: Павле Пајо ГЛОМАЗИЋ

Три од пет

Када су 1973. године у августу мјесецу пјеснички сусрети на извору Пиве одржани поред логорске ватре иза хотела Пива у Старим Плужинама, то је био најљепши утисак. Крај логорске ватре су се смјењивали сви великани југословенске књижевности: Јеврем Брковић, Мило Краљ, Коста Радовић, Мирослав Антић, Весна Парун и други. Запамтио сам те сусрете због друге ситуације. Наиме,

мој отац Милоња Гломазић ме је тада упознао са народним херојем Вељком Милатовићем и након што је рекао да сам му најстарији син, Милатовић је само одмахнуо руком и рекао „А то ти је онај“. Дуго сам размишљао шта му је значила ријеч „онај“, а претпостављао сам да је речена у негативном смислу, јер му се отац понекад знао пожалити на мене.

Године су пролазиле, стари другови испијали за сваке пјесничке сусрете по литар вискија, а „онај“ се оженио и са својом супругом Даницом добио петоро баш златне дјеце. Сво петоро су завршили факултете. Милка је специјализирала криминалистику и безбјед-

ност, Јована право, Марија магистрирала политичке науке на тему „Прихватање жена као носилаца највиших државних функција од стране грађана у политичкој култури Црне Горе“, Јован магистрирао право на тему „Методика откривања и расвјетљавања кривичних дјела против полне слободе“, а Јелена право на тему: „Карактеристике графолошког вјештачења у парничном поступку са освртом на његову примјену у пракси пред црногорским судовима.“ Магистара од дјеце, кладионичарским речником речено, је три од пет, па уз неке још успјехе „онај“ би могао изаћи чиста образа пред свим својим критичарима.

Пјесничка ријеч на извору Пиве

ПЈЕСНИЧКИ СУСРЕТИ

„Пиво, надошла ријеко ријечи“

Сусрети су били прилика и да буду представљене нове књиге стваралаца из Пиве које су објављене између двије манифестације, а које је представио Ранко Мићановић

Увијек буди пјесник, па чак и у прози, говорио је Шарл Бодлер. Не без разлога. Знају то најбоље они који у Пиви, већ 52 године, проносе пјесничку ријеч.

Тако је било и овог љета када су током дводневне манифестације бројни пјесници из земље и региона, али и други књижевни ствараоци и универзитетски професори, ређали пјесничке и књижевне нити на манифестацији “Пјесничка ријеч на извору Пиве”, коју организују Цен-

тар за културу и Општина Плујине.

И опет би ријеч у Пиви. И то пјесничка која је отворена промоцијом зборника радова “Путовања Будимира Дубака”, који је приредио Центар за културу Плујине. О Дубаковом стваралаштву говорили су Јован Делић и Селимир Радуловић. Након “Дубаковог путовања”, посјетиоци су имали прилику да чују како то “У порти поју пчеле” пјесника Ранка Мићановића.

Сусрети су били прилика и да буду

представљене нове књиге стваралаца из Пиве које су објављене између двије манифестације, а које је представио Ранко Мићановић. Затим су завичајни пјесници, Милена Кулић и Момчило Бакрач, узели ријеч, а поезијом Косте Радовића, утемиљавача “Пјесничке ријечи”, најстарије књижевне манифестације у Црној Гори, и Божидара Живковића Џигија, који је заслужан за књижевне сусрете “Тара без граница”, публику су даривали Мићановић и Милица Бакрач.

“Пиво, надошла ријеко ријечи. Пиво, око моје и твоје. Пиво, високо моје чело. Пиво, љековита биљко, самоникло сунце слободе”, пјевао је Џиги.

Ове године најбоље су “пјевали” Павле Зељић из Србије и Сара Међедовић из Никшића, добитници овогодишњих књижевних награда “Спасоје Пајо Благојевић” и “Радуге Жељко Дамјановић”.

Жири у саставу Радомир Уљаревић, Милица Краљ и Милица Бакрач, оцијенио је да је збирка поезије Павла Зељића “изузетно зрело поетско остварење чија се раскошна и разиграна имагинација креће загонетним просторима овог и оваквог видљивог и предвидљивог свијета”.

“Особеном димензијом пјевања аутор указује на свепрожимајуће елементе материје и духа као динамичку сукобљеност у чијој се наизмјеничној појавности огледа и зачудна енергија пјесниковог откривења и обликовања у пјесме високих резултата”, образложио је жири.

Миленко Мићановић, директор плужинског Центра за културу, који ће штампати Зељићеву књигу, честитао је награђеним пјесницима и пожелио им да и даље стварају.

“Поезија није мртво наслеђе. Јер од Његоша до поменутог професора Негришорца имамо лук поезије која је борба и опстанак. Моја поезија у суштини се превасходно темељи на анђелима који брује из тих ствари или празнина”, казао је Зељић коме је 2019. године објављена збирка пјесама “Икар и Месија”, као награда на конкурс “Лимске вечери по-

езије”.

Сара Међедовић из Никшића, студенткиња мастер студије на политичким наукама у Подгорици, сат прије затварања конкурса одлучила је да пошаље пјесме и тако је њено прво такмичење завршено побједнички. Жири у саставу, Милица Бакрач, Ранко Мићановић и Мирко Лале Дамјановић, није имао дилему - њена поезија заслужује да буде награђена.

“Не сумњам у њен таленат и ум и желим да постане велики пјесник”, казао је Дамјановић након уручења награде.

Дио програма био је посвећен књижевницима који су преминули током протекле године, Рајку Петрову Ного, Миловану Данојловићу и Мићу Цвијетићу, а академик Јован Делић подсетио је на њихово стваралаштво...

Делић је нагласио да се Ного поезијом буквално бранио од смрти, био је мајстор стиха и звука у стиху, а књиге Данојловића, који је написао, али и превео, цијелу једну библиотеку су чисти бисери. Према ријечима Делића, Цвијетић, који је био доктор књижевних наука, пјесник, књижевни теоретичар, критичар, путописац и новинар, био је најбољи српски познавалац књижевности Лужичких Срба.

Други дан сусрета почео је симпозијумом критике књижевног дјела Ђорђа Нешића, док је током традиционалне возње бродицом

по Пивском језеру представљена књига прошлогдишњег добитника награде “Спасоје Пајо Бајовић” Павла Букилића. Вечерњи сати били су резервисани за свечано поетско дружење, представљен је портрет пјесника Живојина Ракочевића, одржан митинг поезије, а завјесу на овогодишње сусрете је спустила Вера Хорват.

Симбиоза поезије и скулптуре

последњег клесара нашег доба

Ни овогодишњи сусрети нијесу могли да прођу без изложбе, а овога пута публика је имала прилике да види радове Ратка Вулановића, умјетника који је душу камена успио да преточи у скулптуре, и кога су звали последњим клесаром нашег доба, али тачкасте слике свијета “које искључују сваку димензију”, као и монахиње, јединствене гранитне црне скулптуре.

Изложбу скулптура умјетника који је преминуо у марту ове године отворио је Радомир Уљаревић који је истакао да умјетничка и грађанска средина није могла да му опрости толику славу, па су га истовремено величали и одбацивали.

“Ратко Вулановић је у својим дјелима конципирао космос у малом. Иако често огромне, његове композиције су заправо представљале само модел космичке бесконачности”, казао је Уљаревић.

Он је нагласио и да ће тешко неко успјети да понови симбиозу поезије и скулптуре, како је то урадио Вулановић.

Светлана МАНДИЋ (Вијести)

Пјесничка ријеч на извору Пиве

Бранка Мaziћ за Ријеч Пиве испричала причу о Белој

Бела се враћа кући

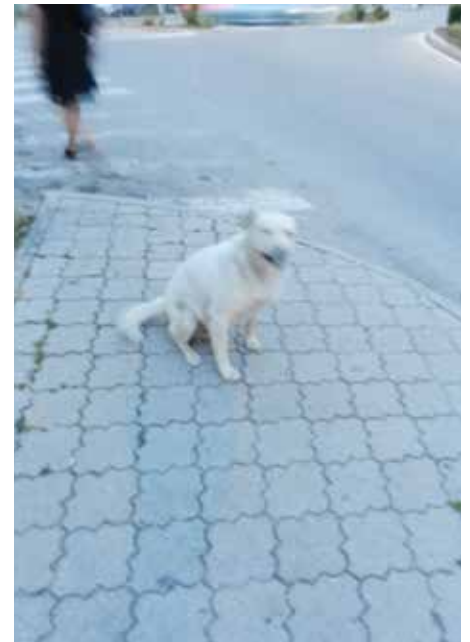
Знате ли Белу? Ма сигурно је знате, можете је видјети у цијелим Плужинама. Често лежи поред киоска изнад продавнице „Франца“ или оног другог, преко пута Милетине кафане и задовољно маше репом. Омиљена је та керуша у Плужинама, а многи грађани брину о њој. О Белој нам је надахнуто причала Бранка Мaziћ, продавачица са киоска изнад „Франце“ која је често храни и брине о њој и њеним кучићима.

„Знамо да је уочи празника Светог Василија за групом ходочасника отишла под Острог и на двадесетак дана нестала из Плужина. Били смо забринути за њу, а онда смо

почели да добијамо информације од наших суграђана. Виђена је под Острогом, па потом код Аутобуске станице у Никшићу, па потом на Јаворку...

Када смо чули да стигла на Пресјеку, Дарко Цицмил узео је кесу хране и кренуо аутом по њу. Нашао је, али она није хтјела да уђе у ауто, а потом се појавила у Плужинама носећи у зубима кесу са храном коју јој је Дарко однео“, казала је Бранка за „Ријеч Пиве“.

Обрадовали су се Пивљани њеном повратку, али нијесу знали да ће Бела убрзо кренути у још једну авантуру. И тако, неколико дана касније кренула је за групом мла-

Бела

дића који су пјешачили до Дола на помен жртвама фашистичког терора. И стигла је до Дола и опет се вратила у Плужине.

Бела, дакле, није обичан пас. Она је на неки начин маскота Плужина и љубитељ бројних наших суграђана која се увијек враћа кући и то и послје путаштвија од седамдесетак километара.

Ко зна да ли ће се опет негдје запутити, а наша је нада да ће се, иако оде, вратити у свој град. Јер људи је много воле и брину о њој, а она то узвраћа својом умиљатошћу, мамећи осмјехе Плужињана који је свакодневно мазе и хране...

Р.Т.

РАДОЈКА ЦИЦМИЛ - РЕМЕТИЋ: АНТРОПОНИМИЈА ЖУПЕ ПИВСКЕ (1)

Народна имена дају најљепшу слику о народу

Мр Радојка Цицмил-Реметић рођена је 12. октобра 1947. године у Шарићима, од оца Божа-Гала и мајке Соке (Тадић), општина Плужине. Удата, супруг Слободан Реметић. Основну школу завршила у Јеринићима и Црквичком Пољу, а Учитељску у Фочи 1967. Филозофски факултет у Новом Саду (група Руски језик и књижевност) завршила 1973. Трећи степен студирала у Београду, а магистрирала на тему: Топонимија дурмиторског села Црна Гора, одбранила рад 2002. године и објавила у Ономатолошким прилозима, књ. XVI, САНУ, Београд, 2003. Специјализацију завршила у Москви на Московском државном универзитету „М. В. Ломоносова“ 1978. године. У неколико наставака објавићемо дјелове из њеног рада „Антропониимија Жупе пивске“

Радојка Цицмил - Реметић

Познато је да имена представљају духовно обележје и сведочанство о култури једног народа. Човек, где год да живи, именује све око себе и покушава да тим називима, именима улепша своју околину и учини је што лепшом, што ближом и дражом за себе и свој живот. Зато кажемо да је народ ковач имена свих видова, од околине, од географских облика, од разних временских збивања, до личних, властитих имена, која су историјско сведочанство постојања и трајања једног народа на одређеним просторима. Наравно, као што све у времену има своје трајање и подложно је променама, тако је и са именима. Имена су се наслеђивала, преносила на млађе генерације и трајала, али су се и мењала и заборављала, а јављала су се нова која су полако усвајана и на крају прихватана у народу. Тако је свугде у свету, а тако је и у нашој Пиви. Како рече наш нобеловац Иво Андрић: „народни језик, стихијски снажан а осетљив и прецизан као најфинији апарат, ради непрестано, решета, меље, мрви, одбацује оно што није за њега, а меси, глача и дотерује оно што задржи“.¹ Народ је, дакле, тај који ствара најфиније и најмелодичније називе и имена и тиме обележава своје постојање и оставља у наследство поколењима своје језичко

богаство. Језичко богатство једног народа је широк појам, обухвата све језичке појмове, промене и законе који владају и који су прописани ради правилне употребе и творбе одређених облика у једном језику и који се морају поштовати. Зато ћу се ја у овом раду задржати само на једном делу језичког богатства Жупе пивске, а то је њена антропонимија. Антропонимија је део језичког корпуса која осликава културу, историју и на чин живота једног народа. Зато треба сачувати антропонимију једног краја, односно народа, јер је то део историје и сведочанство о постојању тога народа. Сама антропонимија, односно народна имена дају најлепшу слику о том народу, она су изнедрена из душе народа и појединаца, и зато кажемо да су народна имена најлепши део речи у сваком, па и српском језику! Зато је потребно оставити писано сведочанство о демографској карти Жупе пивске за следећа поколења и научна истраживања и самим тим дати што већи број чињеница и проверених детаља, дати сву антропонимију и упоредити је са првим Пописом у Пиви из 1879. год.2, кад је Пива припојена Књажевини Црној Гори, на Берлинском конгресу 1878. године.

Тај први Попис анализираћемо детаљно, иако је дат без навођења села, уз доста погрешно наведених презимена и имена, али је добро што он постоји и што можемо користити те податке у даљем раду. На крају рада извршићемо и нека поређења, која су значајна, од броја тада постојећих презимена и данашњег стања, до броја антропонима којих више на овим просторима нема.

С обзиром на брзо померање становништва, напуштање села и одлазак у градове, почетком XXI века села су скоро остала празна и у последњем моменту је на терену забележена антропонимија, коју ја сада могу да користим. Изградњом хидроцентрале „Пива“ током седамдесетих година XX века почиње градња путева према селима на Планини и Жупи пивској, а онда долази до наглог померања становника из села у градове и у хидроцентралу на посао, тако да села остају празна. Овај талас

је захватио не само Пиву већ и друге околне крајеве. Села су остала скоро пушта, али је антропонимија Планине сакупљена и објављена и надам се да ће се и антропонимија Жупе убрзо појавити из штампе и заокружити један вид антрополошког истраживања целе Пиве. Овим радом би се у ствари употпунило сведочанство о демографској карти Пиве. Да кажемо и то, да је антропонимију Жупе на терену прикупила колегиница Мара Тијанић – Вујовић, али из здравствених разлога није могла да обради прикупљени материјал, тако да сам ја, по њеном одобрењу, преузела обавезу да ту грађу обрадим и припремим за објављивање.

За нека села Жупе добила сам и додатне спискове антропонима од љубазних својих Пивљана и овим путем им се појединачно захваљујем. Поред антропонимије детаљно ћу дати и патронимију, која ће показати кретање, односно померање становништва на овим просторима, а изгледи су да је до њега доста брзо долазило. Ако погледамо данашњи број актуелних патронима на терену Жупе – 129, видећемо да их је у време Пописа из 1879. год. било много мање (95). Презимена, патроними, прате родословну лозу братстава и њених потомака, тако да се уз презиме чувају сва предања и сви успеси из прошлости. Сви су их чували у породици и у братству, прво као усмено, а касније и као писано предање. Презиме је знак распознавања у ширем окружењу, а ако се томе дода и име – антропоним, онда је то потпуна слика на коју се особу мисли, ком братству припада, одакле потиче и какву има братственичку прошлост и углед. Срби су увек умели да цене и чувају традицију, своју прошлост и обичаје и на томе су васпитавали своје генерације. Поштовали су црквене празнике, верске обичаје и чували су своју крсну славу, нису је мењали без веће невоље, рецимо у случају крвне освете или неких већих погрома, а ако се тако нешта догоди, онда би се пресељавали у друге крајеве а некад и мењали презиме, а ређе крсну славу. Знамо да су се код Срба презимена користила још у средњем веку, а у писаним

споменицима, пре доласка Турака на ове просторе у XIII, XIV, XV столећу имамо забележене патрониме по оцу – отчества, и ти патроними по оцу су се дуго задржали на просторима где су Срби живели, у Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини, а најбоље сведочанство за то је Попис из 1879. године у Пиви, кад је Пива припојена Црној Гори.⁴ Временом су се отчества потискивала из прозирних разлога, јер су и друга села и друга братства имала иста имена по оцу и није се могло лако одредити на коју особу се мисли, тако да се све више користило презиме, патроним, најчешће изведен од личног имена оца додавањем наставака: -ов-ић, -ев-ић; Бајо -ов-ић, Благоје Благојев-ић, Богдан-ов-ић, Дамјан-ов-ић, Петар Петр-ов-ић, Јован-ов-ић ... а ређе од имена мајке – метронима: Рада Рад-ић, Ружа Руж-ић, Канда Канд-ић, Неда Нед-ић, Тијана Тијан-ић, Пава Пав-ић итд., затим од надимака: Гогић, Жуловић, Мандић итд., затим од занимања: Врачар, Сукновић, Терзић, итд. Наравно да презимена могу бити изведена и од хипокористика, затим од ојконима, оронима итд. Презимена се најчешће наслеђују и генерације их преносе с колена на колена и тако чувају родословну лозу и своје порекло. Зато се у Црној Гори још задржало и може се чути: Чеговић си и од којих си; у значењу – како се презиваш? Дакле презиме је знак распознавања, не само у већем окружењу него и шире у земљи и иностранству. Језик и презиме су знак распознавања и упознавања. У туђем свету ако сретнете особу истог презимена, већ имате осећај да ту постоји нека родбинска веза, а још ако слави исту славу, то је знак да имате исте корене.

Овде бих скренула пажњу и на незванична презимена која се на просторима где живе Срби јављају у већем броју (најчешће по месту где живе): Пивљанин, Дурмиторац, Дробњак, Жабљачанин, Васојевић, Пипер, Куч ... Нека су прихваћена као презимена, а нека не, иако лично мислим да су сви ови придевски облици у служби презимена, и да би их требало посебно обрадити.

Наставиће се.

Писма Пивљана упућена Министарству вјера прије скоро сто година

Уписан Одбор
бр. 3.
Др. сн. 4. II. 928. год.

Црквени Одбор Цркве
у Орашу (Пива) Златокопацког
епархаљског архијерејског намесништва
од савеза до министра вјера и народног
просвјетног уједињења

Министарству Вјера
Београд

Поштоматом подносимо молбу за следеће:

У нашем селу Орашу налази се црква - храм Св. Саве. Места је по народном преданију водопитница, пружа 450 лит. По је једна од најстаријих цркава у Уједињеној Србији. У прошлу деценију брвнара црква је била остављена да се у највећој мери уништи од ватре. У јуни 1911. год. епископ захумско-бихорски Кирило поручио је да се ова црква прошири и зграда врати. Како је одмах по томе настало Балканско наводно рата то се није могло постигнути по наредби и спешности све до 1922. год. Поменуто годно пристајући смо савезу цркве. Али како се црква оставља, коју сачињавају два села (Бедошова) налази се братство црквене зграде према Београдској манастир, а налази се у райској зони, по сујуби од ватре и остало све потпуно. Како смо напредујући цркви и работи, а по томе рачунајући све до данас како изградити, најбоље је моћи довршити и осигурати с добрим државним и надлежним надлежне црквене уједињења и зграде. По овоме нама обраћамо се Вама с молбом да као добротворитељи нам додјелите нужну помоћ барем од 20.000 динара за државне и надлежне изградње и надлежне црквене уједињења.

Надајте се, да ћемо удовољити овим нашим, оправданим захтевима, благовремено се с особитим поштовањем:

Црквени Одбор, црква у Орашу, епархаљско архијерејско намесништво, однос. земска:

Ораш
У. III. 1928. год.

1. Димитрије Јукић
2. Антоније Јукић
3. Петар Јукић
4. Петар Јукић
5. Росија Јукић

Спортско љето у Плужинама

Све је почело још у јуну када је под покровитељством општине Плужине а у организацији плесних клубова „Флеш“ из Плужина и „Ројал“ из Никшића организован сада већ традиционални завршни концерт гдје се публици представило више од 200 чланова

ова 2 клуба. Препуна сала Центра за културу свједочила је сјајним кореографијама и наступима ових младих плесача. Први викенд у јулу био је резервисан за баскет. Од самог старта владало је велико интересовање, а на крају испало све као један спортски спектакл. Преко 20

екипа, сјајан баскет, велика посјећеност, суђење на високом нивоу, и на крају рекло би се и заслужено у финалу двије екипе које су највише показале, Dangerous meridianbet и Титоград. Бољи су били баскеташа Dangerous meridian bet-а предвођени сјајним Кољевићем освојили су

прво мјесто.

Поред баскета организовано је такмичење у шутирању слободних бацања за даме, а најпрецизнија је била Александра Јововић, и традиционално такмичење у шутирању тројки, а трофеј „Радомир Рамбо

Дордеровић“ по коме ово такмичење носи име освојио је Душан Мандић.

У етно селу „Монтенегро“ 23.07. одржан је међународни шаховски турнир у организацији шаховског клуба „Младост“ и шаховског савеза

Црне Горе а под покровитељством општине Плужине. Преко 120 такмичара свједочило је једној квалитетној организацији и такмичењу. Свеукупни побједник турнира био је интернационални мајстор Александар Томић, члан ОШК Младост,

док је други био руски велемајстор Артем Иљин, трећи је био фиде мајстор Владимир Билић из БИХ.

И на крају као централни спортски догађај био је 54. турнир у малом фудбалу „Плужине 2023“. Турнир који има најдужу историју у Црној Гори, који је по самом квалитету такмичања, нивоу организације и висини награда у самом врху у нашој држави. Ове године на стадиону малих спортова окупило се чак 18 екипа, подјелени у 4 групе 12 дана су се такмичили за наслов најбољег. На крају заслужено четири тима су се наша у полуфиналу. Баћовић ДОО победио је тим Декор Иве 3-2 а Aqua d og против Ђеменца Агромонт победила је 2-1.

На крају најбољи су били момци из екипе Баћовић ДОО који су у финалу побједили најпријатније изненађење турнира екипу Aqua d og резултатом 6-1 док је у борби за треће мјесто успјешнија била екипа прошлогодишњег побједника Декор ива и славила против Ђеменца Агромонт резултатом 5-2.

Проглашени су и најбољи појединци а то су били, најбољи стријелац Лазар Костић из побједничке екипе који је такође био и најбољи играч, док је за најбољег голмана

проглашен Марко Комненић из екипе Aqua d oог.

Самостални савјетник за спорт Никола Цицмил изјавио је „да на крају кад подвучемо црту морамо бити задовољни са спортским дешавањима која су за нама“.

Цицмил додаје да је „све је почело ревијалним плесним спектаклом и велику захвалност дугујемо људима из Плесних клубова Флеш и Младост на организацији ове манифестације, а велики број људи у сали Центра за културу само је потврда да млади људи из Плужина, али и они старији воле плес и цијене рад и труд чланова и тренера плесног клуба“.

Што се тиче кошарке, Цицмил је истакао да смо „свјedoци једне сјајне кошаркашке представе, гдје су организатори успјели да у Плужине доведу и најбоље баскеташе Црне Горе и свакако све честитке на сјајној организацији“.

Као нов догађај у односу на претходне године, ове је организован турнир у шаху, а Цицмил истиче да је „шаховски дан у Брезнима је једна новина која се испоставила као пун погодак. Велики број учесника, преко 120, турнир интернационалног карактера и сјајна организација

ОШК „Младост“ и ШСЦГ на чему им честитамо“.

Он додаје да је „некако наза-мислииво љето у Плужинама без турнира у малом фудбалу. Тако је и ове године било, 10-так дана уживања у мајсторијама футсалера на стадиона малих спортова.

-Могу слободно рећи да је то празник малог фудбала. Да све протекне у најбољем реду, а било је без грешке, захвалност дугујемо људима из КМФ „Бајо Пивљанин“.

Општина је били од помоћи сходно могућностима - финансијски је помогла организацију свих такмичења, обезбједила услове за њихово одржавање, а сви заједно смо били, чини ми се, добри домаћини спортистима који су током љета посјећивали наш град. Велики број честитки и признања нам итекако прија, али и обавезује и организаторима и представнике Општине, да све ово наредне године буде на још већем нивоу.

Желим да се захвалим још једном свима, а поготово такмичарима који су узели учешће на спортским догађајима који су се организовали у Плужинама током љета - закључује Цицмил.

Б.ТАДИЋ

Богдан погађао до рекорда

Изоштанком Николе Јокића, званично најбољег играча свијета, репрезентацији Србији је мало ко давао шансе да може ући у борбу за нову медаљу, прву на великим такмичењима од Европског првенства 2017. године. Ипак, селектор Србије Светислав Пешић је на Мундобаскет испоставиће се, саставио сјајну екипу, спој младости и искуства, уз пресудан фактор а то је био Богдан Богдановић. Богдановић је да подсјетимо на прошлом свјетском првенству у Кини био најбољи стријелац а овај пут је срушио један свјетски рекорд. Богдан капитен репрезентације погодио је тројку на 24- том узаступном мечу на свјетским првенствима.

Србија је сваки меч на првенству, које је играно у Јапану, Филипинима и Индонезији одиграла на високом нивоу осим пораза од Италије. Како је првенство ишло ка финишу Србија и капитен Богдановић играли су све боље. Најприје су, након што су прошли групу у којој су били фаворизовани, поразили Литванију која је прије тога срушила тим Сједињених Америчких Држава. У полуфиналу Богдан је водио тим до побједи и управо у мечу с Канадом срушио рекорд Кирка Пенија са Новог Зеланда. У полуфиналном мечу Богдан је дао 23 поена, ухватио 4 лопте, додао је 3 асистенције уз 3 украдене лопте за 29 минута на терену. Србија је тако стигла до самог финала, и може се рећи вратила се у сами врх свјетске кошарке.

Селектор Пешић који је водио Југославију 2002. до злата на свјетском првенству, изјавио је након велике борбе и пораза од Њемаца у финалу да је Богдан меч играо ровит, али да свако треба „да буде поносан на цјелокупни тим“. Након егала у већем дијелу меча, Србија је ипак изгубила финале 83:77. Наредно велико такмичење биће олимпијада у Паризу, а Богдановић и екипа су већ чекирали карту за Париз, пласманом у полуфинале свјетског првенства као друга европска екипа уз Њемачку.

Осмајић потписао за Престон

Милутин Осмајић, црногорски фудбалски репрезентативац, посљедњег дана љетњег прелазног рока је промијенио клуб и потписао за Престон. Престон је енглески друголигаш с дугом традицијом, који ове године има високе амбиције и одлично је отворио сезоне те се налази на првом мјесту на табели са 4 побједи и једним ремијем. Осмајић је претходне сезоне наступао у португалској Визели, гдје је играо на позајмици из Кадиша. Својим одличним партијама запао је за око енглеског друголигаша који је искеширао 2.5 милиона еура шпанском Кадизу за нападача.

„Милутин је био на нашем радару и знали смо да побиједимо конкуренцију и реагујемо. Придуружиће нам се чим добије радну дозволу и заиста смо срећни што смо га довели. Морате само да погледате какве је голове постигао и његове физичке способности да бисте знали о каквом се играчу ради“, изјавио је шеф стручног штаба Престона Рајан Лоу. Осмајић је каријеру почео у никшићкој Сутјесци након чега је играо у Шпанији, Турској и Португалу. За репрезентацију Црне Горе је одиграо 14 мечева и постигао један погодак.

ВЕРА ХОРВАТ

Вера Хорват, књижевник, есејиста, пјесник, историчар уметности, књижевни преводац, магистрирала је Историју уметности на Филозофском факултету Београдског универзитета.

Добитник је више награда за поезију, преводилаштво и допринос и иновације у култури. Радила је у просвјети и култури, бави се уредничким и приређивачким радом. Пише на српском и руском језику. Објавила је тридесетак књига поезије, есеја и превода поезије. Преводи са руског, енглеског, украјинског, пољског и бугарског језика. Књиге, циклуси пјесама и есеји превођени су јој на руски, украјински, енглески, бугарски, македонски, румунски и грчки језик.

Прозу, поезију, есеје, ликовну и књижевну критику објављује у часописима Књижевност, Књижевни магазин, Летопис матице српске, Литературнаја газета (Русија) Пловећи мост, Русија, Повеља, Српски југ, Трећи програм Радио Београда, Браничево, Mons Aureus и другим. Заступљена је у више антологија и зборника поезије. Члан је Удружења књижевника Србије, Савеза писаца Русије и Удружења књижевних преводаца Србије. Учесница је низа међународних фестивала поезије, научних скупова и конференција у Србији, Русији, Француској, Летонији, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Румунији и т. д. Живи и ради у Београду и Смедереву.

У ПОЧЕТКУ

У почетку речи су биле песме
Првородном прстенован је свет
а потом с књиге Голубиње
ниспослат беше словесни слет
Меднојантарне вишњевосиње
Сунчанозлатне воденоплаве
речи су падале као иње
на наше земунице на глуве главе
Тајинско слово што зрак протиње
кроз опну сна у зену јаве
изрезбарило нам је људско лице
скинуло венце од речне траве
и растерало грабљивице
Очнуло очи очеловечило
у сну нам усне разговорило
Прса и прсте грло и грсти
све нам је слово отворило
Све се то збило у доба бдења –
лебдења духа над вировима
у доба тмастих испарења
ириса мирти скривених рима...
Све се то збило у дан искони –
небеској икони не беше рама
Застале у кругу планине – ступови
да приме куполу безмерног храма
Све се десило у доба сеоба
морских моруна у воде пресне –
онда кад песме биле су речи
а речи – песме

ЗАЗИВАЊЕ

Низ воду низ воду На воду на воду
Уз воду уз воду На воду на воду
У воду у воду На воду на воду
Из воде из воде На водунаводу
Рибо древна
Миљенице Сунчевића
што те час воли - лови
златним мрежама час препокрива
поплунима белорунима
Рибо неизмерна
са перајима ада
са шкргама тврђава
са таласима крљушти
кошава те јежи
кошава те љушти
хлади ти Казан
У њему Вир
Под њим камење – печати
Еј нема ко да чти
Иди најди, појду најду,
пој-ду-нај-ду
Нема ко да бди док у
прозирном ти трбуху
месец сија млад, месец сеје млађ
док Леванту леваницу спремаш
и пљешћеш репом по Pontus Euxini
Рибо песмо, Рибо пресна
У со уроњена, Освећујеш се

ГЛАЧАЊЕ У ВИРУ

Мене или мноме ово камење?
Сви смо опиљци пиљци
Неко је опипао ребра
неко шкрге Мука је певати
на дну На длану
Пребирај Глачај
Зар да боле бокови, места где
сусрећемо друге - а себе саме?
Тањи опну, тањи!
О видиш ли шта кроза ме?!
А ово је задатост камена
у кориту твоме за глачање:
Да рашири руке – у тесном
Да осоли се – у пресном
Да развеже се – овит
Да запева (гласовит?!)
И да узлети суком,
Да сусретне се с руком
што глача/ глади/ гради
град стамен - у њему стан
у коме камен је кап светла
Зналац Узваник Знан

ВИДОЈЕ ЖАРКОВИЋ, СТАЗАМА СЛОБОДЕ 1941-1945 (12)

Видоје Жарковић (1927 – 2000.) као петнаестогодишњак прикључио се партизанима и равноправно са осталим борцима учествовао у бројним биткама широм Југославије.

Након Другог свјетског рата био је на разним војним дужностима у Југословенској морнарици до 1965. године. Образовао се на Војној поморској академији и Високој школи политичких наука. Обављао је низ најважнијих партијских и државничких функција у Црној Гори и Југославији (предсједник Извршног вијећа Републике Црне Горе 1967-1969, предсједник Народне скупштине Црне Горе 1969-1974, члан предсједништва СФРЈ, предсједник ЦК СК ЦГ...)

У књизи „Стазама слободе“ (Побједа/Историјски институт Црне Горе – 2005) објављена су његова детаљна сјећања о Другом свјетском рату и бројним биткама у којима је Жарковић учествовао. У неколико наставака објавићемо нека поглавља из тог изузетног дјела.

ЛИВНО МОРА ПАСТИ

У периоду мога двомјесечног боловања, наша бригада је прво водила борбе са Нијемцима, усташама, домобранима и четницима, око Јајца, Доњег Вакуфа и Травника, а затим у долини ријека Јање и Пливе. Послије је пребачена у рејон Гламоча ради одбране тога градића од надирања усташа, Италијана и четника из правца Купреса и Ливна. Иза тога је пребачена у Далмацију гдје је, заједно са далматинским партизанима, учествовала у стварању слободне територије између Книна, Дрниша, Врлике и Сиња, борећи се против четника попа Ђујића, италијанске дивизије „Сасари“, усташа и домобрана.

У том времену су се десиле и двије веома значајне новине у бригади.

Прва – бригада је средином септембра добила у поуну 175 младића из Кордуна, 180 из Босанске Крајине и око 200 из Далмације. Средином октобра у бригаду је дошло још 270 бораца из Далмације, од којих 50 другарица. Тако је наша бригада само по имену, од тада, остала црногорска. Сада је постала у правом смислу пролетерска и југословенска.

Друга новина – 1. новембра је формирана 2. пролетерска дивизија у коју је, уз 2. пролетерску спрску и 2. пролетерску далматинску бригаду, ушла и наша бригада. Врховни штаб је за команданта и комесара 2. дивизије поставио дотадашње руководиоце наше бригаде – Пека Дапчевића и Митра Бакића. У бригади су их замијенили Радован Вукановић и Нико Павић.

Почеком децембра 2. дивизија је добила задатак да се из Далмације пребаци преко Динаре и ослободи Ливно.

Наша бригада је прешла преко Динаре ноћу 2/3. децембра у село Пеуље у Ливанском пољу, а одатле је 3. децембра стигла у села Челебић и Ступница,

на источној страни поља.

Љубо Лакетић и ја смо крајем новембра кренули из Великих Стјењана да тражимо нашу бригаду. Речено нам је да идемо у Дрвар и да ћемо тамо добити тачна обавјештења гдје се бригада налази.

Кренули смо преко Петровачког поља, тих првих зимских дана. Падао је снијег, а сељаци су клали свиње за зимницу. Онако гладни послје тифуса, нијесмо разминули скоро ни једно село, а да од предсједника народноослободилачког одбора нијесмо затражили да нам обезбиједи да нешто једемо. Предсједник би некога од присутних запитао „ко данас у селу коље свињу“ и упутио би нас тамо на праву „свињску даћу“. Домаћини училе смо куће стизали дочекивали су нас са радошћу и правом пријатељском топлином. Било нас је стид колико смо појели за сваком трпезом за коју смо сјели! У Дрвару су нам у штабу рекли да је бригада у Далмацији, али ће се брзо пребацити у Ливанско поље и да је најбоље да јој се прикључимо негдје у Ливанском пољу.

Ја сам био чврсто ријешио да се не враћам у штаб бригаде одакле сам као курир пошао у болницу, већ да идем у свој 5. батаљон. Резоновао сам: штаб се и онако промијенио, дошли су нови људи у њега па је можда и нормално да ја сада идем у свој батаљон.

У селу Челебићи, у Ливанском пољу, срео сам 3. децембра 1942. колону свога батаљона.

Сузе су ми текле од радости, док сам стајао крај пута и док су ме старјешине и борци дочекали као ускрслуга из мртвих. Знали су да сам се разболио од тифуса и били су чврсто увјерени да сам умро негдје у сељакању болнице по босанским врлетима. Наилазећи поред мене сваки од старих бораца

батаљона ме је загрлио, подигао увис и од радости, љубећи ме, завртио око себе.

Брзо се дуж колоне пронијела вијест да сам се појавио жив и здрав! Притрчали су ми командир и комесар моје 2. чете Јосиф Маловић и Гојко Жарковић. Гојко није крио сузе од радости, као што их нијесу крили ни Јеврем Дакић, мој стриц Стеван, Миљан Гаговић и многи други.

Нови борци у батаљону: Далматинци, Кордунаши, Крајишници, који ме нијесу познавали, такође су ми прилазили да се упознамо, да ме загрле.

Нови је био и командант батаљона Бошко Јанковић, који је на ту дужност дошао из нашег 4. батаљона.

Заноћили смо у селу. Припремљена је богата вечера – качмак засмочен са пуно масла! Ја сам јео као ала, а другови су се утркивали да ми дају што више.

Тај 3. децембар 1942. године, када сам поново постао борац моје 2. чете 5. батаљона 4. црногорске пролетерске бригаде, био ми је један од најрадоснијих дана у животу!

Ујутру 4. децембра пребацили смо се у југоисточни дио Гламочког поља, у село Долац, а већ сјутрадан батаљон је пошао у напад на Ливно.

Ливно је бранило око 1.500 усташа и домобрана. Тамо је била и злогласна Црна легија Јуре Бобана. Осим тога, од сељака из околних села у граду се налазио око 800 наоружаних милиционара. Усташе су у Ливну имале топове, минобацаче, борна кола. Град

је био веома добро организован за одбрану: на прилазима граду налазиле су се добро утврђене ватрене тачке, међусобно повезане ватром, а системом саобраћајница повезане са центром града; у систем одбране укључене су све куће од тврдог материјала. Поједини прилази граду и ватреним тачкама били су заштићени бодљикавом жицом. Читаво Ливно је, у ствари било један добро утврђени рејон!

Напад на сам град планиран је да се изведе ноћу 5/6. Децембра. У зору 5. децембра јединице наше бригаде пошле су на полазне положаје. Наша бригада је нападала са сјевероисточне стране.

Пети батаљон добио је задатак да пресијече саобраћајницу Ливно-Шујице и онемогући пристизање помоћи браниоцима града из Купреса и Шујица. Мени нијесу дозволили да идем у тај напад – оставили су ме са батаљонским санитетом и комором у селу Долац.

Нажалост, напад на Ливно, овога пута, био је врло слабо организован. Све јединице нијесу у исто вријеме кренуле у напад. Веза између њих била је врло слаба. Због тога су наше јединице почеле да се повлаче у приличном нeredу на полазне положаје и према планини Цинцар. Усташе су их гониле у стопу.

Послије тога неуспјешног напада, бригада се пребацила у Гламочко поље.

У току дана у Долац су донијели двојицу тешких рањеника: Гојка Жар-

ковића, комесара наше чете и Гојка Лаловића, командира вода. Гојку Жарковићу је метак прошао кроз кољено. Сви смо мислили да ће нога морати да му се ампутира. Држао се присебно и храбро. Гојку Лаловћу, учитељу из Жабљака, метак је прошао кроз бутину. Ми лаици смо мислили да је он лакши рањеник од Жарковића. Али, он је био смртно рањен – покидана му је била артерија, и он је брзо искрварио и умро. Веома храбро трпио је тешке ране. Био је свејстан да су ране смртоносне пошто у близини нема хирурга. Када су се наше болничарке трудиле да му побољшају завој и да га мало придржавају рекао им је: „Идите помозите Гојку Жарковићу. Мени помоћи нема, узалуду се трудите“. Гојку Жарковић је одмах евакуисан за Гламоч гдје се налазила дивизијска болница и хирушка екипа. Тешко ме погодило Гојково рањавање, им више што је било неизвјесно да ли ће преживјети, а и ако преживи да ли ће остати без ноге.

Стигла је и вијест да је тога дана погинуо и Ђедо Перуновић, дипломирани правник из околине Никшића, комесар чете у нашем батаљону, као и Радосав Дуковић, младић из околине Жабљака.

И тада, и касније послије рата, када сам као школовани официр долазио на положаје наших јединица у брбама за Ливно, није ми било јасно зашто је напад морао тако журно да се изводи? Наше јединице су прије напада биле неколико дана у напорном маршу из Далмације до Цинцара. И мјесто да се који дан одморе и припреме за напад, наређено је да се такорећи без икаквог одмора и припреме крене на тако утврђени град.

То је изгледа закључило и наше руководство, па је сљедећи напад припремало далеко више и далеко боље. Јединицама је остављено осам дана да се одморе да анализирају узроке пораза у првом нападу и да се припреме за други.

Сјећам се да су у свим четата одржаване конференције на којима је објашњавано зашто се Ливно мора заузети. Читано је и Титово кратко и јасно наређење 2. пролетерској дивизији која гласи: „Ливно мора пасти“.

(Наставиће се)

Партизанска чета: Борба за Ливно

Љубо Цицмил
првак и једини
ученик школе у
Смријечну

